

HELMI MÄELO - 115

(13. IV 1898 – 17. VII 1978)

(prosaist, noorsoo- ja ajakirjanik)

Helmi Mäelo (neiuna Helmi Rosalie Pett) sündis Tartumaal Uderna vallas talupidaja tütreana. Õpinguid alustas Uderna Ministeeriumikoolis, jätkas haridusteed Tartus Eesti Noorsoo Kasvatuse Seltsi Gümnaasiumis ja Tartu Ülikoolis, kus õppis õigusteadust. Juba varakult ühines noorsooliikumisega, oli Õppiva Noorsoo Rahvusliku Liidu organiseerijaid ja juhatuse liige. Ent esikohale kerkis hoopiski karskusteema, mis kujunes aastakümneteks tema põhitöök. Mäelo oli Õppiva Noorsoo Karskusühingu ja Üliõpilaste Karskusühingu asutaja ning tegevliige, 1923 - 1940 oli Eesti Naiste Karskusliidu peasekretär. Avaldas karskussisulised trükised „Alkoholivaba kultuuri poole“ ja „Tõelise elurõõmu alused“.

1922. aastal korraldas Helmi Mäelo esimese emadepäeva koosviibimise Udernas, aastast 1924 tähistatakse seda ülemaaliselt. 1932. aastal organiseeris võitlust naiskandidaadi sisseviimise eest Riigikogusse. Kaks aastat töötas ta ajakirja „Naiste Töö ja Elu“ toimetajana ja 1924 – 1940 „Eesti Naise“ peatoimetajana.

Oli abielus Bernhard Mäeloga.

„Saatus oli mu enese vastu armuline, sest leidsin karske elukaaslase. Karske kodu rajamise põhimõte oli seega meie mõlemate eesmärgiks. Seda ei tarvitsenudki saavutada teise poole järeleandmise arvel. Ainuke, kes karske väimehega rahul ei olnud, oli mu isa. Ta olevat kord Bernhardile ütelnud: „Mis väimees sa mulle oled, ei ole veel pudelikest viinagi toonud!“

Prof. H. B. Rahamägi laulatas meid Tartu Ülikooli kirikus 29. sept. 1923. aastal. Pärast seda jäimegi ülikooli koguduse liikmeiks. Laulatuse kutsel seisid esimest korda trükituna Mäelo nimi, õieti küll Mühlberg-Mäelo, sest nime eestindamine ei olnud veel ametlikult otsustatud“. /Rmt. : Elutegevuses, Lund 1961, lk. 146-147/

1944. aastal lahkusid Mäelod Eestist, läbi Saksamaa jõudis perekond aasta hiljem Rootsi. Helmi Mäelo oli ühiskondlikult aktiivne peaaegu oma elu lõpuni: eesti ja läti lastepäevakodu juhataja Lundis, mitmesuguste asutuste kontoriametnik, Rootsi Misjoniliidu kirjastuse töötaja Stockholmis ja Balti Humanistliku Ühingu sekretär.

Ta suri 17. juulil 1978 Stockholmis.

Looming:

Helmi Mäelo kaastöö ajakirjandusele algas 1919. aastal „Postimehes“. Tema kirjanduslik looming on pühendatud peamiselt naise eluga seotud probleemidele. Ideaaliks on haritud, iseseisev ja töötav naine, kes ei sõltu kellestki siin ilmas.

Ilukirjandusse tuli Mäelo 1928. aastal romaaniga „Isata“, mis on kirja pandud hea sooviga

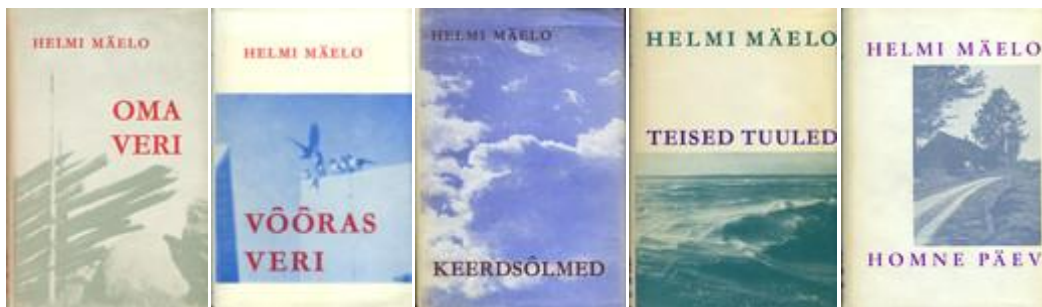
aidata karskusliikumisele kaasa ka ilukirjanduslikus vormis

Romaan-diloogias „Vallaslaps“ ja „Eeva Altma abielu“ astub kirjanik välja ühiskonnas juurdunud eelarvamuste vastu, eriti vallaslapsesse ja vallasemasse suhtumises. Naiste ebavõrdsust käsitleb romaan „Tänapäeva lapsed“, lugejamenu leidis „Päevalehe“

romaanivõistlusel 1939 II auhinna saanud romaan „Üliõpilane Soomest“.

Vallaslapse temaatika jätkub perekonnanaromaanide sarjas „Oma veri“, „Võõras veri“, „Keerdsõlmed“, „Teised tuuled“ ja „Honne päev“. Siin kujutab Mäelo ühe perekonna elu ja saatust XIX sajandi keskpaigast kuni 1950. aastate lõpuni. Keskmes on Õkva talu saamis- ja kujunemislugu, laostumine nõukogude okupatsiooni ajal ning mitme põlvkonna taluinimesed. Kogu pentaloogia kandvad tegelased on naised, kellele autor on omistanud jõudu, mõistust ja vastupidavust, meestegelased seevastu on kujutatud enamasti äbarike, alkohoolikute või muidu nõrkadena.

Lisaks on Helmi Mäelo avaldanud ülevaate „Eesti naine läbi aegade“ ja populaarteadusliku teose „Tänapäeva Ameerika“.

Lastejuttudes „Pärt on minu sõber“ ja „Soohüti Liine“ on ta loonud emotsionaalseid pilte kehviklaste saatusest. Autobiograafilise koega noorsooromaanide diloogias „Salme astub ellu“ ja „Teras“ on kujutatud maalapse silmaringi avarustumist ning töid ja õpinguid gümnaasiumis.

Mäelo loomingus on olulisel kohal Rootsis kirjutatud memuaarid. Bernard Kangro on rõhutanud, et neil mälestustel on just eestluse seisukohast püsiv väärtus.

„**Talutütar**“ - esivanemate eluraskused Udernas, autori lapsepõlv ja õpingud.

„**Elutegevuses**“ - autori tegevus karskus- ja naisliikumises ning lahkumine kodumaalt.

„**Võõrsil**“ - viibimine Saksamaal, kohanemiskeskused ja esimesed kümme aastat Rootsis.

„**Sammud edasi**“ - ühiskondlik tegevus, töö Balti Humanistlikus Ühingus, uurimis- ja kõnereisid.

Memuaaride järjeks on „**Päevast päeva**“, mis on autori kahe esimese pensionäriaasta päevik.

Reede, 10. oktoober.

Meemo 47. sünnipäev. Aastad on möödunud kiiresti. Lapsest on kasvanud mees. Kes võinuks aimata, et tema õppe- ja meheaaastad mööduvad võõrsil? Sünnipäevad ja muudki tähtpäevad viivad mälestused tagasi kodumaale. Sellistel puhkudel tunneb, et inimhing on võimeline kaht vastandit, rõõmu ja valu, tänumeelt ja kurbust nagu kaht sõpra oma hinges kandma ...“/Rmt. Päevast päeva, Lund 1978, lk. 56/

Reede, 26. detsember. Teine jõulupüha.

Pika abielu kestel oleme esimest korda sel päeval ainult kahekesi. Seni on olnud viimastelgi aastatel Olev kolmandaks. Marja ja Meemo on juba ammu omal jalal. Marja tütredeki juba neiuas. Peaksin olema õnnelik, et nii pikkade aastate jooksul ja suurte sündmuste tallatuna on otsene perekond siiski kokku jäänud. Otse ime, kui tagantjärele mõtelda. Kuid siiski kipub nukrus hinge, see rumal egoistlik nukrus ...“/Rmt.: Päevast päeva, Lund 1978, lk. 73/

Kuigi Helmi Mäelo oli juba Eestis avaldanud kuus romaani, ei kuulunud ta Eesti Kirjanike Liitu, kuigi ta oli seda taotlenud. Alles paguluses sai kirjanik ärateenitud tunnustuse.